

Nr 66

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1955/56 till lärarhögskolan i Stockholm.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 216, och under kapitalbudgeten, bilagan 29, punkten 15, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna vissa anslag för budgetåret 1955/56 till avlöningar och omkostnader vid lärarhögskolan i Stockholm samt till bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m. ävensom till om- och tillbyggnad av lärarhögskolan.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 119, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 25 februari 1955, framlagt slutliga förslag i nämnda anslagsfrågor.

Av den i propositionen nr 116 inledningsvis lämnade redogörelsen (punkt 1, s. 2—4) må här återges följande.

Enligt beslut vid 1954 års riksdags höstsession (prop. den 19 mars 1954, nr 209; SU nr 189; Rskr nr 393) skall en första lärarhögskola upprättas i Stockholm. Utbildningen vid denna högskola skall taga sin början höstterminen 1956. Högskolan skall förläggas till Fredhäll med anknäytning till därvarande lokaler för folkskoleseminariet för manliga elever. Den invid seminariet belägna kommunala Fredhällsskolan, som av seminariet användes som övningsskola, skall övergå till att bli statlig övningsskola för lärarhögskolan. I samband härmed erfordras dels vissa om- och tillbyggnadsarbeten beträffande de förefintliga lokalerna, dels ock för Stockholms stads del nya lokaler för ett antal småskoleklasser. Vid lärarhögskolan skall inrättas bland annat en rektorstjänst samt en professur i skolforskning. Dessa tjänster jämte viss kanslipersonal är erforderliga redan från tid före utbildningens igångsättande, alltså redan från och med nästa budgetår.

Med stöd av riksdagens förutberörda beslut förordnade Kungl. Maj:t den 4 februari 1955, att i Stockholm skall upprättas en första lärarhögskola samt att utbildningen vid denna skall taga sin början höstterminen 1956. Kungl. Maj:t förklarade Sig därjämte vilja framdeles meddela de närmare bestämmelser, som skall gälla för lärarhögskolan och dess personal samt för utbildningen vid densamma. Vidare tillkallade Kungl. Maj:t fem sakkunniga för att i egenskap av särskild kommitté inom ecklesiastikdepartementet fortsätta förberedelsearbetena för den första lärarhögskolan i avvaktan på att särskild styrelse för lärarhögskolan blir tillsatt. Till ledamöter av denna kommitté — benämnd *lärarhögskolekommittén* — ut-

sågs generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen Nils Gustav Rosén, undervisningsrådet Eskil Källquist, undervisningsrådet Erik Brevner, överdirektören Curt Curtman och professorn Torsten Husén. Åt Rosén uppdrogs att vara kommitténs ordförande och åt Källquist att vara dess sekreterare. Kommittén ålades bland annat att upptaga vissa närmare angivna, av Kungl. Maj:t i propositionen 1954:209 och av statsutskottet i dess utlåtande 1954:189 berörda frågor och ärenden samt att därutöver taga de initiativ, göra de framställningar och vidtaga de åtgärder, som eljest erfordrades för att möjliggöra igångsättande av utbildningen vid lärarhögskolan höstterminen 1956. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen att lämna lärarhögskolekommittén det biträde i dess arbete, som av kommittén påkallades och som ämbetsverken kunde lämna utan eftersättande av egna arbetsuppgifter.

I enlighet med sina nyss återgivna direktiv har lärarhögskolekommittén i skrivelse den 18 februari 1955 hemställt om anslag för budgetåret 1955/56 till avlöningar och omkostnader vid lärarhögskolan. Framställning om anslag till om- och tillbyggnad av lärarhögskolan har gjorts av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 14 februari 1955. Beträffande erforderligt anslag till bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m. har förhandlingar förts med stadens myndigheter.

1:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 4—8) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56, dels ock till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 88 600 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag avses följande tjänster skola inrättas vid lärarhögskolan under nästa budgetår, nämligen en professur i skolforskning i Co 14 från och med den 1 januari 1956, en rektorstjänst i Cb 14 — med avlöningsförstärkning och arvodestillägg såsom gäller beträffande rektorstjänst vid folkskoleseminarium med egentlig lärarkurs — från och med den 1 juli 1955 samt en tjänst som sekreterare i Ca 27 från och med den 1 april 1956. I avlöningsstaten har därjämte beräknats 2 000 kronor till styrelsearvoden, 7 500 kronor till tillfällig kanslihjälp samt 25 000 kronor till ersättningar åt experter och särskilda sakkunniga för utarbetande av kursplaner, kurslitteratur m. m.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat:

	Lönegrad
1 professor	Co 14
1 rektor	Cb 14
1 sekreterare	Ca 27

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	32 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 300
Summa kronor	88 600

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1955/56 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 88 600 kronor.

2:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 8 och 9), vilket avser medelsanvisning till sjukvård m. m., reseersättningar och expenser, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

3:o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 9—11) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Av inledningen (se s. 2) framgår, att den första lärarhögskolan skall förläggas till de lokaler, som nu innehas av det provisoriska folkskoleseminariet i Fredhäll i Stockholm. Den invid seminariet belägna kommunala folkskolan — Fredhällsskolan — skall övergå till att bli statlig övningskola för lärarhögskolan.

Av propositionen 1954: 209 inhämtas därutöver bland annat följande. I Fredhälls folkskola finnes för närvarande 43 klassrum. Tre av dessa måste

vid skolans övergång till övningsskola för lärarhögskolan tas i anspråk för andra ändamål, varför antalet klassrum nedgår till 40. Efter genomförande av enhetsskola i Fredhälls överlärdistrikt kan klassrumsbehovet i distriktet för klasserna 1—9 inklusive hjälpklasserna antagas bli 52, varför en brist på 12 klassrum uppstår. Med hänsyn till att vid lärarhögskolans övningsskola ej blir behov av statliga undervisningsavdelningar tillhörande klasserna 1 och 2, bör utanför Fredhällsskolan i första hand tillgodoses behovet av klassrum för småskolan. Från Stockholms stad hade inhämtats, att på en av staden ägd tomt invid ena Essingebron men inom Fredhäll finnes möjlighet att uppföra en skolbyggnad för åtminstone 10 klassrum. Det hade därför förutsatts, att den uppkommande bristen på klassrum skulle täckas genom uppförandet av en ny småskola. Emellertid hade lärarhögskolan icke behov av lika många övningsklasser på mellanstadiet som det blivande antalet klassrum. Det förutsattes således i propositionen, att sex av de beräknade avdelningarna i klasserna 3—6 inom Fredhällsdistriktet skulle förbli kommunala.

I propositionen 1954:209 förutsattes också såsom ett villkor för den första lärarhögskolans förläggning till Fredhäll, att en överenskommelse med Stockholms stad angående inlösen av den nuvarande Fredhällsskolan kunde komma till stånd på för staten tillfredsställande villkor. Jag uttalade i anledning härav, att jag ämnade snarast upptaga förhandlingar med staden angående grunderna för överlåtelsen.

Överläggningar med staden om denna överlåtelse började på hösten 1954. Det befanns därvid rätt snart, att en noggrann värdering av Fredhällsskolan borde ske. Denna värdering och i samband därmed uppgiften att försöka upprätta förslag till ett för båda parter godtagbart avtal om Fredhällsskolan uppdrogs för statens räkning åt byggnadsstyrelsen och för stadens räkning åt några dess tjänstemän.

Då denna del av avtalsförhandlingarna icke blev färdig i sådan tid, att före statsverkspropositionens avlåtande därpå kunde grundas några fasta beräkningar rörande det för ändamålet erforderliga anslaget för nästa budgetår, upptogs i statsverkspropositionen det ifrågavarande anslaget med ett preliminärt beräknat belopp av 2 000 000 kronor. Beräkningen av detta anslagsbelopp grundade sig på statsmakternas åsikt vid förhandlingarna, att staden borde överlämna Fredhällsskolan utan köpeskilling mot det att staten hölle staden skadeslös för alla dess extrakostnader i anledning av övningsskolans förstatligande, d. v. s. kostnaderna för uppförandet av den nya småskolebyggnaden. På statens sida åberopades också den vinst i fråga om minskade lönekostnader och andra utgifter, som staden gjorde genom att undervisningen vid övningsskolan förstatligades.

Den 14 februari 1955 har nu byggnadsstyrelsen meddelat, att styrelsen icke kunnat uppnå någon överenskommelse med stadens representanter om förslag till avtal mellan staten och staden angående överlåtelsen av Fredhällsskolan. Styrelsen har därvid bland annat meddelat, att skiljaktigheterna främst bestått däri, att, medan styrelsen förfäktat statens nyss angivna principiella inställning i ersättningsfrågan, stadens representanter ansett, att staten borde köpa Fredhällsskolan för ett pris motsvarande det beräknade värdet eller 4 250 000 kronor för själva byggnaden och staden själv bygga den nya småskolan för en beräknad kostnad inklusive tomt (som staden redan ägde) av 2,2 à 2,3 miljoner kronor, varvid staden förutsattes erhålla sedvanligt statsbidrag till denna nybyggnad.

I anledning av vad sålunda förekommit har förhandlingar upptagits mellan mig och borgarråden för stadens finans- och kulturrotlar. Dessa förhandlingar pågår och hinner icke slutföras före utgången av den för riksstatsanslags äskande bestämda tiden. Emellertid förefaller det för närvarande finnas utsikter till att en uppgörelse skall kunna uppnås som innebär en kapitalinsats för staten av ungefär 2 300 000 kronor. Ett av villkoren härför är dock, att även de sex klassavdelningar förstатligas, som enligt propositionen 1954: 209 förutsatts förbli kommunala. Detta synes mig skäligt, dels därför att det onekligen innebär ej obetydliga besvär och fördyringar för staden att ha ett mindre antal kommunala klassavdelningar i en eljest rent statlig skola, men dels och framför allt därför att det på goda grunder nu kan antagas, att behov av även dessa klassavdelningar såsom övningsklasser i alla fall kommer att uppstå inom ett fåtal år. Därest riksdagen ej riktar någon erinran däremot, torde därför Kungl. Maj:t få vid det framtida anslagsbehovets bedömande utgå från att hela Fredhällsskolan förstатligas med undantag av de småskoleklasser, för vilka nytt skolhus bygges.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1954: 209 har riksdagen beslutit, att i Stockholm skall upprättas en lärarhögskola och »att utbildningen vid denna första lärarhögskola skall taga sin början höstterminen 1956». Därest överlåtelsen av den nuvarande folkskolebyggnaden och uppförandet av den föreslagna småskolebyggnaden ej kan ske under nästa budgetår, kan utbildningen vid lärarhögskolan ej börja höstterminen 1956 och riksdagens nyssnämnda beslut sålunda ej effektueras. Då det enligt min mening föreligger synnerligen starka skäl för att den första lärarhögskolan ej skall ytterligare försenas, och då — såsom jag nyss meddelat — det synes föreligga berättigad anledning antaga, att ett avtal skall kunna träffas med Stockholms stad, som ger staten den nuvarande folkskolebyggnaden för en kapitalinsats under nästa budgetår av ungefär 2 300 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att för åsyftade ändamål anvisa ett reservationsanslag av angivna storlek. Kungl. Maj:t bör äga disponera högst detta belopp för ersättning åt Stockholms stad i samband med uppgörelsen om lärarhögskolans lokaler. Då innebörden av det blivande avtalet med Stockholms stad ännu ej är klar, torde anslaget böra uppföras under den rubrik, som angivits i statsverkspropositionen.

Utskottet. I anslutning till vad utskottet i förevarande fråga tidigare uttalat, förutsätter utskottet, att överenskommelse i ämnet med Stockholms stad kommer till stånd på för staten tillfredsställande villkor. Vad departementschefen i ärendet anført har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.* för budgetåret 1955/56 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

4:o) Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 12 och 13), vilket avser dels

anordnande inom den befintliga seminariebyggnaden av biblioteks- och administrationslokaler samt undervisningslokaler för musik och kvinnlig slöjd m. m., dels ock uppförande av en flygelbyggnad för lokaler för lärarhögskolans pedagogiska institution och för vissa utrymmen för eleverna, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1955/56 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 975 000 kronor.

Stockholm den 29 mars 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 65.

Reservation

vid *punkten 3* (Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.) av herr *Rubbestad*.
